

Sygn. akt III A Ua 1085/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2020 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Irena Różańska-Dorosz /spr./

Sędziowie: Ireneusz Lejczak

Grażyna Szyburska-Walczak

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2020 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy (...) Sp. z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale (...) Sp. z o.o. w J., P. T.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 maja 2019 r. sygn. akt VIII U 1298/17

I. o d d a l a apelację;

II. zasądza od odwołującej (...) Sp. z o.o. we W. na rzecz strony pozwanej kwotę 240,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 maja 2019 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie płatnika składek (...) sp. z o.o. we W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 21 sierpnia 2017 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru i składka na ubezpieczenie zdrowotne P. T. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek w okresie od 1 września 2014 r. do nadal wynosi 0,00 zł oraz zasądził na rzecz organu rentowego kwotę 180,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją płatnik składek (...) sp. z o.o., zarzucając naruszenie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędne zastosowanie oraz wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd, że (...) sp. z o.o. osiągała korzyści w związku z wykonywaniem przez jej pracowników odrębnych umów zleceń, które były zawarte z (...) sp. z o.o., w sytuacji gdy umowy zlecenia dotyczyły pośrednictwa finansowego, a klienci (...) sp. z o.o. nie posiadali żadnych preferencyjnych warunków co do możliwości uzyskania finansowania zakupu pojazdu od (...)

sp. z o.o. za pośrednictwem (...) sp. z o.o., przez co (...) sp. z o.o. nie osiągała korzyści w związku z wykonywaniem przez jej pracowników zlecenia na rzecz (...) sp. z o.o.

Wskazując na powyższy zarzut skarżąca spółka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania oraz zmianę orzeczenia w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego poprzez zasądzenie od ZUS Oddział we W. na rzecz spółki kosztów procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od (...) sp. z o.o. w postępowaniu odwoławczym wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja płatnika składek (...) sp. z o.o. była nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny nie przeprowadzał postępowania dowodowego ani nie zmieniał ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń. W tym stanie rzeczy uzasadnienie wyroku Sądu II instancji zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 387 § 2¹ k.p.c.).

Stan faktyczny nie był sporny. Przedmiotem sporu była jedynie podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne P. T., który będąc pracownikiem (...) sp. z o.o. zawarł z powiązaną spółką z o.o. (...) umowę o świadczenie przez niego usług pośrednictwa finansowego w udzielaniu przez bank współpracujący ze (...) sp. z o.o. kredytów na zakup pojazdów dla klientów indywidualnych i firm. Umowa dalej obowiązuje między stronami. W ramach tej umowy P. T. przekazuje klientowi, który decyduje się na sfinansowanie zakupu samochodu przez zaciągnięcie kredytu lub w innej formie, informację o możliwości skorzystania z finansowania zakupu poprzez pośrednictwo (...) sp. z o.o., która jest pośrednikiem między bankami. Umowa ta odpowiada umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z art. 750 k.c. stosuje się przepisy o zleceniu.

Chodziło zatem o ustalenie, czy ubezpieczony P. T., w ramach umowy cywilnoprawnej o świadczenie usług, zawartej ze (...) sp. z o.o., realizował faktycznie obowiązki na rzecz swego pracodawcy, tj. (...) sp. z o.o.

Sąd Apelacyjny uznał, że zarzut naruszenia art. 8 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest nieuzasadniony, bowiem Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował i zastosował treść tego przepisu. Zważyć należy, że zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

W judykaturze prezentowane jest jednolite stanowisko, z którego wynika, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie dotyczy sytuacji, gdy praca wykonywana jest na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub gdy praca jest wykonywana na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, ale praca ta jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Pojęcie pracownika w rozumieniu powyższej regulacji ma szerszy zakres znaczeniowy niż pojęcie pracownika w rozumieniu przepisów prawa pracy (art. 2 kp i art. 22 § 1 kp) i obejmuje również osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych w sytuacji, gdy umowę tę zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach tej umowy wykonują pracę na rzecz tego pracodawcy, choćby umowa cywilnoprawna została zawarta z osobą trzecią (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 18.10.2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266, uchwała SN z 2.09.2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46). Objęcie definicją pracownika dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych nie tylko pracowników w

znaczeniu, jakie temu pojęciu nadają przepisy kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie. Hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami. Pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy-zleceniodawcy i pracownika-zleceniobiorcy, drugą zaś sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy „nakłada się” stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy w ramach łączącej pracodawcę z osobą trzecią (zleceniodawcą) umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika-zleceniobiorcę - bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku.

Z regulacją wynikającą z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej koresponduje unormowanie art. 18 i art. 20 ust. 1 tej ustawy dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a w/w ustawy mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Zatem w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy systemowej, na płatniku (na pracodawcy) spoczywa obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W odniesieniu do pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Taki sam sposób postępowania dotyczy także sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy, gdyż obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy (zob. wyroki SN z 14.01.2010 r., I UK 252/09, Lex nr 577824 i z 22.02.2010 r., I UK 259/09, Lex nr 585727).

Należy zauważyć, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy „na rzecz” pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy ani też „wyłącznie na rzecz” pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług.

Prawidłowo zatem Sąd I instancji przyjął, że w sprawie zachodzą podstawy do zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony, w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej ze (...) sp. z o.o., wykonywał czynności, które skutkowały tym, że to jego pracodawca – (...) sp. z o.o. - uzyskiwał rezultaty tej pracy i związane z tym wymierne finansowe korzyści, zyskiwał bowiem większą sprzedaż samochodów, co jest przedmiotem działalności (...) sp. z o.o. Zaoferowanie przez ubezpieczonego P. T. możliwości zakupu pojazdów za pomocą kredytu czy leasingu zwiększało liczbę klientów spółki (...), którzy uzyskiwali większy dostęp finansowy do ofert samochodów proponowanych przez tę spółkę do nabycia. Bez znaczenia jest to,

że klienci nie otrzymywali szczególnego rabatu (preferencyjnych warunków) z tytułu skorzystania z finansowania oferowanego przez (...) sp. z o.o. przy zakupie samochodu od (...) sp. z o.o. Beneficjentami pracy wykonywanej przez zainteresowanego w ramach umowy o świadczenie usług były bowiem obie spółki, czyli zarówno pracodawca ubezpieczonego, jak i (...) sp. z o.o. Zasadnicze znaczenie ma również okoliczność, że ubezpieczony przekazywał (...) sp. z o.o. wyłącznie dane klientów (...) sp. z o.o., którzy byli zainteresowani nabyciem oferowanego przez nią samochodu po skorzystaniu z kredytu bądź zakupu leasingowego. Świadczenie usług pośrednictwa finansowanego w udzielaniu przez bank współpracujący ze spółką (...) kredytów na zakup pojazdów w spółce (...) jak najbardziej wpisywało się w potrzeby tej ostatniej spółki przez zwiększenie jej obrotów.

Apelacja stara się eksponować, że korzyść wynikająca z wykonywania umowy zlecenia mogli odnieść wyłącznie zleceniodawca ((...) sp. z o.o.) oraz bank udzielający kredytu. Nie negując tego, że podmioty te uzyskiwały korzyść, nie sposób zaprzeczyć, że korzyść przypadała także spółce (...), choć nie była to korzyść bezpośrednia, obejmująca prowizję od zawarcia umowy, lecz korzyść pośrednia, polegająca na możliwości zwiększenia się obrotów. Tego typu konsekwencje działań podejmowanych przez ubezpieczonego w ramach umowy zlecenia mieszczą się z w zakresie pojęciowym „pracy wykonywanej na rzecz pracodawcy”, o której jest mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Ponadto wszystkie podejmowane przez ubezpieczonego czynności pośrednictwa finansowego były wykonywane w tym samym miejscu – w punkcie znajdującym się w J. - czyli w biurze pracodawcy, zaś czas przeznaczony na wykonywanie czynności na rzecz każdego z tych podmiotów, powiązanych osobowo i kapitałowo, nie był ściśle rozdzielany. Trudno zaś przyjąć, aby pracodawca tolerował poświęcanie przez pracownika przebywającego w miejscu pracy, w godzinach ich pracy, czasu na świadczenie - przy wykorzystaniu sprzętu służbowego - usług na rzecz podmiotu zewnętrznego, które to usługi nie skutkowałyby żadnymi rezultatami korzystnymi dla pracodawcy. W związku z tym podkreślić należy, że obie spółki ((...) i (...)) łączyła umowa o współpracy zawarta w dniu 1 lipca 2014 r., w której druga z wymienionych spółek podjęła się poszukiwania i wskazywania spółce (...) lub osobie przez nią wskazanej klienta/ów oraz doprowadzenia do zawarcia pomiędzy spółką (...) a klientami umowy lub umów sprzedaży samochodów, za wynagrodzeniem za każdy sprzedany samochód przez (...) sp. z o.o. w kwocie 813 zł netto.

Zważywszy przy tym, że przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś wykonywanie pracy wyłącznie na jego rzecz, uznać należy, że przepis ten znajduje zastosowanie również w niniejszej sprawie tj. w sytuacji, gdy faktycznym beneficjentem pracy świadczonej przez zainteresowanego w ramach umowy cywilnoprawnej była zarówno spółka (...), jak i jego pracodawca.

Przychód osiągnięty przez P. T. z tytułu umowy zlecenia zawartej ze (...) sp. z o.o., nie może być zatem, dla potrzeb ubezpieczeń społecznych, ujmowany jako odrębne źródło „oskładkowania”, a powinien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy - zaś ustalenie, że w sprawie zachodził przypadek unormowany w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, wykluczało potraktowanie przychodów osiągniętych z tytułów zlecenia jako tego rodzaju „odrębnego źródła” i powodowało po stronie pracodawcy konieczność zsumowania wynagrodzenia z umów cywilnoprawnych z wynagrodzeniami ze stosunku pracy i ustalenie dopiero w ten sposób „skumulowanej” podstawy wymiaru składek tak na ubezpieczenia społeczne, jak i na ubezpieczenie zdrowotne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł o oddaleniu apelacji, jako nieuzasadnionej, na podstawie art. 385 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego uzasadnia przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w treści którego wyrażona została zasada odpowiedzialności za wynik procesu, co oznacza, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Stosując regulację z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U.2018.265) zasądzono kwotę 240,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, tj. stawkę minimalną przewidzianą przepisami powyższego rozporządzenia, o czym orzeczono w pkt II sentencji.

Grażyna Szyburska-Walczak Irena Różańska-Dorosz Ireneusz Lejczak